

8.3 A PROJEKTMÓDSZER AZ ÓVODÁBAN

A projektmódszer legfontosabb sajátosságai az óvodában az alábbiakban összegezhetők:

- Egy probléma, témakör több szempontú feldolgozása, megismerése, feldolgozása
- A témakörök témákra bomlanak, s ezek tevékenységekben valósulnak meg.
- A feldolgozandó projekt nem azonos a klasszikus ismeretkörökkel (pl. évszak), hanem a gyermekek érdeklődésétől független integrálja az egymáshoz kapcsolódó ismereteket.
- A tevékenységek érvényesülhetnek szabad játékban és a felnőtt által felajánlott tevékenységekben. A kettő jól elkülönül egymástól, és ez a pedagógus szerepétől függ. A szabad játékban a projekthez gyűjtött, bevitt, készített tárgyak, információk kötetlen felhasználása az egyéni játékterveknek megfelelően történhet.
- A tevékenységek közül, melyek a közösen elfogadott projektcéloknak felelnek meg, a gyermek választ, hogy melyik lehetőség az, amelyben közelebb akar kerülni a problémához. A pedagógus a tevékenységrepertoárt úgy állítja össze, hogy a gyermekek különböző fejlettségű bekapcsolódását lehetővé tegye.
- A projekt több nap vagy hét folyamán teljesedik ki, s közben is változik, bővül a gyermekek újabb elképzeléseivel. A gyermeki elképzelések spirálisan növelik a megvalósításhoz szükséges információk, ismeretek, képességek körét, amely tartalmában folyamatosan alkalmazkodik a gyermeki célképzéshez, ezt a pedagógus sokszínű támogató ajánlással igyekszik megvalósítani (mesék, történetek, dalok, tárgyak, technikák, melyek a tervek megvalósulását ösztönzik).
- A megvalósulásához a család, a szülők támogatása, közreműködése szükséges. Minden projektben keresnünk kell azokat az információkat, amivel odahaza rendelkeznek a gyermekek: tárgyak, emlékek gyűjtése a családoktól, a szülők óvodán kívüli kapcsolati bázisának bevonása, a szülők tevékenységi kompetenciáinak megjelenítése stb. A szülő szakértőként jelenik meg egy meghatározott tevékenység bemutatásakor (foglalkozások, családi tevékenységek, hobbi).
- A játék, a munka, a tanulás ötvöződik, a gyermek tevékenységében nem elkülöníthető módon érvényesül. A gyermek a környezetében is megjelenő újdonságokra a játékos átélés izgalmaival reagál, mert az adott szintű érzelmi, kognitív struktúráihoz igazítva ismerkedhet meg azokkal, de az általa is elfogadott tervek megvalósításához, a munkavégzéshez személyiségjegyek dinamizálódnak (feladattudat, kitartás, figyelemkoncentráció), és eközben az egész személyiség változik, vagyis tanul a gyermek.
- A projekt tartalma, gondolatisága a környezet külső megjelenésében is tükröződik. Így az új projekttel egy időben a csoportszoba képe megváltozik. A gyermekek, szülők, a pedagógusok által gyűjtött, készített könyvek, albu-

mok, képek, eszközök a projekt folyamán változnak és bővülnek, és ez teszi a csoportszobát mindig aktuálissá. Ennek alapján érthető, hogy a projektmódszerrel dolgozó csoportok között nem találunk kétegyformát, vagy, hogy a csoportszoba külső képében nem találunk öncélú dekorációs elemeket, mert nem pusztán esztétikai célt, hanem az egyéni és társas tevékenységek funkcionális dokumentálását szolgálják. Indirekt módon egyrészt szenzoros ingerként a gyermeki elképzeléseket is befolyásolják, másrészt a projekt során készült tárgyi, képi produktumok az egyes gyermek számára visszajelzések, amelyek a csoporthatásokat is pozitívan befolyásolják.

- Célja A csoport által elfogadott problémának sokirányú feltárása, megismerése. Az egyes gyermek által indirekt módon követett, mely a folyamatban módosulhat.
- Döntések tartalma A gyermek szabadon dönt: - a tevékenység vállalásában – a tevékenység tartalmában – a feltételek megteremtésében – a társban A gyermek szabadon dönt: – választható tevékenységajánlatok között – a probléma megoldási módjaiban – a rendelkezésre álló tárgyak felhasználásában – a limitált létszámon belül a társban.
- A felnőtt befolyása érzelmileg megerősíti – a feltételek megteremtésében támogatja, segíti – a gyermek kérésére segítséget ad – tevékenységrepertoárt összeállítja – a mikro csoportok létszámát limitálja – a tárgyi feltételeket biztosítja – a megismerés problémáit exponálja – az együttműködési kereteket meghatározza.
- A szerzett tapasztalatok szabadon beépülhetnek a játékba, külső elvárásoktól mentesen. Korlátozott módon jelenhet meg a játék, a közösen elfogadott megismerési célnak alárendelve.
- A gyermekeket mozgósító érzélem, cselekvés függvényében esetleges. Nem mozgatórugója a valóság-hű tükrözés.
- A téma egyre árnyaltabb belsővé válásával a világról szerzett információi gyarapodnak.

A projektmunka legfőbb értéke:

- a pozitív élményekkel személyiségfejlesztés
- a cselekvő aktivitás kialakítása
- valós problémahelyzetek megoldása.
- sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás.
- saját környezetéből szerzett problémák megoldása, döntés.
- „Akkor és ott” tanulás lehetőségeinek biztosítás.

Gyermekekre kifejtett hatása:

- társaskapcsolatok fejlesztése
- kooperatív együttműködés, tanulás
- reflektivitás
- figyelem, képzelet fejlesztése
- emlékezet fejlesztése
- fantázia fejlesztése
- kritikai gondolkodás
- probléma felismerés-, és megoldás
- analógiás gondolkodás
- logikai következtetések
- ismeretbővítés fejlesztése
- szókincsbővítés fejlesztése
- beszédértés fejlődése
- kifejezőkészség fejlesztése
- mondatalkotási készség fejlesztése
- finommotorika fejlesztése
- szem-kéz koordináció fejlesztése
- interszenzoros tapasztalatszerzés
- vizuális percepció

Óvodai projektmódszer főbb jellemzői

1. Cselekvésben, élettevékenységben fejleszti a személyiséget, nem a felnőttől származó feladathelyzetben.
2. Nem foglalkozási ágakra bontva ismerteti meg a gyermekeket a világgal, hanem szervesen összetartozó integrációs tartalmakkal, lehetőségekkel.
3. Egyidejűleg biztosítja a cselekvés végzésekor jelentkező gyermeki értelmezési, műveleti választásokat és az egyedi megoldások variánsait.
4. A gyermek a tartalmat bármely oldalról, egyéni választási motívumainak megfelelően közelítheti meg.
5. A kommunikáció tartalmának nem szab határt, sőt készíteti a gyermeket a több szempontú értelmezésre.
6. Teret ad a váratlan módosításoknak, kiegészítéseknek, elrendezéseknek, megvalósításoknak.
7. Támogatja az eltérő szükségletű gyermeket, az eltérő tanulási stílus érvényesülését.
8. Mozgósítja a gyermekben az aktuális és tapasztalati érzelmeket, azt a cselekvési módot, amely jelzi a fejlettségét, szociabilitását (közösséghez való alkalmazkodás képessége - baráti és felnőtt kötődéseit), illetve az egyéni világlátását, szemléletét.

9. Biztosítja a gyermek számára a hatékony tanulást, mert ez minden pszichikus folyamat az aktivitásának eredménye lesz, nem csak a figyelemé, emlékezése, beszédé.
10. Nem az életre készíti fel a gyermekeket, hanem az élethelyzetekre. „Az óvodáskorban sokkal inkább a gyermek helyzetéből, élményeiből, tapasztalataiból táplálkozó érzelmekkel, indulatokkal átítatott jelenségmegértés vezérli a tájékozódást, mint a felnőttektől kapott ismeretek.

FENNTARTHATÓSÁG PROJEKTPEDAGÓGIÁVAL

A projektoktatás szinte minden tanulási egység elsajátítására alkalmas, nélkülözhetetlen azokban a komplex témakörökben, amelyekben a konkrét tapasztalatszerzést előfeltételező összefüggések megértése, magatartásformák elsajátítása a feladat. Ilyen a fenntartható fejlődés.

Az óvodai nevelés célja a környezettudatos, felelősségteljes magatartás kialakítása. A szakirodalom egyetért abban, hogy a környezettel kapcsolatos tananyagtartalom közvetítésére a projektoktatás kiválóan alkalmas, mert:

1. széles tantárgyi koncentrációt feltételez; ezáltal komplex szemléletmód kialakítására törekszik;
2. a valós élet problémáit dolgozza fel;
3. a gyakorlati élettel kapcsolatos ismerettartalmak feldolgozása tevékenységorientált.

A projektoktatás folyamatában döntő szervezési tényező a **tanulók önállósága**. A tanulók önállósága már a részcélok meghatározásakor megnyilvánul, a megismerés (tervezés, kivitelezés) folyamatában pedig kiteljesedik. Az önálló tevékenységsorok velejárója minden esetben az **élmény és az újszerű** szociális és tanulási készségek elsajátítása.

Az önirányított tanulás középpontjában a **holisztikus szemléletmód**, világkép kialakítása; a kritikus gondolkodás fejlesztése; a szociális és tanulási készségek elsajátítása; az értelem és érzelem egyensúlya áll. A projekt módszer mindig célirányos, **problémaorientált**, a tanulók érdeklődésére, aktív tevékenységére épít. A valós világgal való közvetlen kapcsolata feltételezi az iskolai **tanulási környezet** kiterjesztését. A megismerési folyamatot a gyermeki személyiségfejlődés hatékony

elősegítése érdekében szervezi. Ezért a kezdeményezésre, az együttműködésre és a kreatív, felfedezettető kutató technikákra helyezi a hangsúlyt. A tanulási környezet új, természetes, sőt az maga a természet. A valós világgal való kapcsolat feltételezi az iskolai keretek kitágítását, a természetes környezetben való tanulás feltételeinek megszervezését. A terepi munkák, az adatközlők kiválasztása, megkeresése, a tanösvényeken végzett vizsgálatok (falusi porta, vízvizsgálat, zajmérés, csillagvizsgáló) további elemzéseket tesznek lehetővé laboratóriumi körülmények között, illetve összehasonlító, értékelő konklúziók megerősítése történhet a szakkönyvekkel.

A projektoktatás **eredménye mindig egy produktum**, egy projekt. A projekt sajátossága, hogy kettős funkciójú: egyrészt tanulási egység, középpontjában a valós életben felmerülő, az emberek többségét érintő kihívás, probléma áll, amelynek megoldása felelős, együttműködésre képes magatartást kíván; másrészt a tanulás során létrejött produktum, projekt magában hordozza az elsajátított tanulás további alkalmazását, gazdagítását, újabb produktumok alkotását. Aki azt mondja, hogy az óvoda vagy az iskola funkciója kizárólag a tudás átadása, az éppen a tudás megszerzését teszi lehetetlenné. A gyerekekre is óriási információzúdul napjainkban (tv, internet). Az óvodának/iskolának pedig nagyrészt azt kell megtanítania, hogy mit kezdjenek vele. Vagyis arra, gyerekek tisztességes és tájékozódni képes felnőttként találják meg a helyüket a társadalomban.

A FEJEZETRÉS Z ELSAJÁTÍTÁSÁT BEGYAKORLÓ FELADATOK:

1. Egyénileg gyűjtsenek fenntartható fejlődést támogató élethelyzeteket, mely fejleszti a gyermekek személyiségét.
2. Mikro csoport válasszon, és az adott élethelyzetet elemezze. Milyen tapasztalatokat szereznek az élethelyzetben? Milyen képesség területekre hat? Mutassák be összesített véleményüket a csoportnak!
3. Mikro csoportban gyűjtsenek kérdéseket problémafelvetéshez: vásárlói szokások klímaváltozás közlekedés fűtéstechnikák témában.

A FEJEZETRÉS Z ELSAJÁTÍTÁSÁT ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Melyek az óvodai projektmódszer főbb jellemzői?
2. A projektoktatás, miért alkalmas, környezettel kapcsolatos tananyagtartalom közvetítésére?